

Pavol Odaloš

Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Výskumné smery slovenskej a českej toponomastiky

1. Kritériá profilovania výskumných smerov toponomastiky

1.1. Dichotomické rozčleňovanie onomastiky na antroponomastiku a toponomastiku patrí k východiskovým klasifikáciám vlastných mien. Predstavená klasifikácia vychádza zo stratifikačného kritéria základné kategórie skutočnosti, ktorými sú ľudia a priestor (v ňom žijú alebo nežijú osoby), a vymedzuje dve hraničné výskumné oblasti: antroponomastiku, ktorá sa zaoberá výskumom antroponým a toponomastiku, ktorá skúma toponymá. Toponomastika je onomastická disciplína, ktorá sa zaoberá toponymami. Toponymá sú vlastné mená neživého prírodného objektu a javu a toho človekom vytvoreného objektu, ktorý je v krajine pevne fixovaný [Svoboda a kol. 1973: 21].

1.2. Pri vyprofilovaní výskumných smerov slovenskej a českej toponomastiky budeme prihliadať na nasledujúce kritériá:

1.2.1. *druh skúmaného toponyma*; výrazné sú výskumy ojkonymické, urbanonymické, anojkonymické, hydronymické, príp. aj oronymické a pod;

1.2.2. *forma spracovania výskumnej problematiky*; na základe formy spracovania rozlišujeme monografické spracovania onomastickej problematiky, ktorej výsledkom je monografia zameraná analyticko-syntetickým spôsobom na niektorý druh toponyma či na určitú vybranú toponomastickú problematiku, slovníkové spracovanie onomastickej problematiky, ktorej výsledkom je slovník spracovávajúci heslovo-enumeráčnym spôsobom určitý druh toponyma alebo štúdia, ktorá je zameraná na čiastkovú toponomastickú problematiku;

1.2.3. *spôsob spracovania výskumnej problematiky*; na základe spôsobu spracovania rozlišujeme tradicionalistické alebo inovacionalistické výskumy. Tradicionalistické výskumy sú zamerané na témy, ktoré sa v minulosti už spracovávali, používa sa ustálená metodológia, príp. metodológia s malými modifikáciami, pomocou ktorej sa mapujú nové toponymá toho-ktorého druhu. Inovacionalistický spôsob spracovania výskumnej problematiky znamená použitie inej metodológie ako tradične používanej, využitie iného metodologického uhla pohľadu;

1.2.4. časové aspekty toponyma, skúmanie toponyma v čase v zmysle opozície *diachrónnosť – synchrónnosť toponyma*; rozlišujeme diachrónne výskumy toponým, ktoré sú zamerané na historickú vývinovú líniu toponým v zmysle časovej postupnosti existujúcich toponým, resp. synchrónne výskumy toponým, ktoré sú orientované na súčasné a v dnešnej podobe v komunikácii používané toponymá, príp. synchrónno-diachrónne výskumy toponým, ktoré sú zacielené na súčasné aj minulé toponymá;

1.2.5. *skúmaná dimenzia onymického systému v zmysle skúmania horizontálnej alebo vertikálnej dimenzie*. Výskumy horizontálnej dimenzie onymického systému znamenajú výskum jednej skupiny oným, napr. toponým. Výskumy vertikálnej dimenzie oným čerpajú zo všetkých skupín oným v závislosti od dichotomického alebo trichotomického členenia onymie;

1.2.6. *použitá metodológia v zmysle napr. systémového, socioligvistického alebo iného lingvistického uhla pohľadu*. Systémovolingvistické výskumy mapujú druh toponyma ako subsystém onymického systému. Sociolingvistická metodológia sa v onomastike zameriava na mapovanie vplyvu spoločnosti na vlastné meno;

1.2.7. *modelovosť/nemodelovosť ako metóda spracovania, resp. ako kategória v rámci teórie vlastného mena*; modelové poňatie výskumu oným znamená vytváranie modelov toponým prostredníctvom metódy modelovania, nemodelové chápania výskumu znamená nepracovanie s modelovaním a s modelmi.

2. Charakteristika výskumných smerov toponomastiky

2.1. Výskumné smery slovenskej a českej toponomastiky budeme v kontexte predstavených kritérií charakterizovať takým spôsobom, že výskumný smer pomenujeme, naznačíme jeho výskumný zámer a predstavíme dosiahnuté výsledky, príp. uvedieme ďalšie okolnosti súvisiace s výskumným smerom.

2.2. Výskumný smer zameraný *na mapovanie toponymie*. Mapovanie toponymie chápeme ako základný výskum, ktorý je zameraný na zozbieranie toponymie určitého druhu.

Zámerom výskumného smeru je vybudovanie materiálových východísk toponymických výskumov, resp. predstavenie toponymie určitého územia alebo územného celku v publikácii, napr. v slovníkovom spôsobe.

Výsledky: z českej onomastiky môžeme uviesť päťzväzkový slovník ojkonym/místních jmen v Čechách A. Profouse 1. diel [1947; 1954], 2. diel [1949], 3. diel [1951], 4. diel [spolu s J. Svobodou 1957], 5. diel [1960, napísali V. Šmilauer a J. Svoboda], dvojzväzkový atlas ojkonym/místních jmen v Čechách V. Šmilauera [1969], dvojdielnu prácu L. Hosáka a R. Šrámka o ojkonymách na Morave a v Sliezku [1970; 1980], nateraz štvorzväzkový slovník anojkonym/pomístních

jmen v Čechách, ktorého spracovávanie pokračuje v elektronickej forme, resp. pripravovaný slovník anojkonym na Morave a v českej časti Sliezska.

Zo slovenskej onomastiky môžeme uviesť prácu M. Majtána o vývine slovenských ojkoným v rokoch 1773–1997 [1998], resp. sériu hydronymických slovníkov, ktorá mapuje hydronymiu slovenských riek: Turca [Krško 2003], Nitry [Hladký 2004], Hrona [Krško 2008] a pod., resp. plánovaný slovník slovenských terénnych názvov (Valentová, v tomto zborníku).

2.3. Výskumný smer *systémovolingvistický, presnejšie systémovoonomastický* vychádza z myšlienky, že onymá vytvárajú systém, ktorý sa skladá z častí.

Zámerom systémovoonomastického smeru je výskum systému aj častí systému z hľadiska obsahu a formy.

Výsledky: výstupmi sú články a štúdie zamerané na vysvetlenie obsahovej (motivickej, etymologickej) a formálnej (jazykovej) stránky onymie. Viaceré výstupy majú klasifikačný charakter, pretože rozčleňujú druh onyma do menších celkov so zámerom ich presnejšieho spoznania, napr. pri klasifikácii urbanonymie sú známe členenia: funkčné [Odaloš 2005a], sémantické [Blichá 1986a; 1988; Krošláková 1988; Odaloš 2005b], morfológicko-slovotvorné [Blichá 1986b] a syntaktické [Habovštiaková 1988; Odaloš 1998]. Zreteľný je záujem tiež o formálnu stránku toponyma, napr. klasifikácie tvorenia toponým či širšie oným, vzniknuté na materiáli toponým: M. Majtána [1996: 22–28], J. Pleskalovej [1992] či M. Ološtiaka [2010].

Systémovoonomastický výskumný smer má aj svoju aplikáciu v zmysle zamerania sa na onymá vo vyučovaní, napr. Beláková [2007], Sičáková [2011], Šrámek [2008] a pod., pretože vyučovanie slovenčiny a češtiny má až do súčasnosti zreteľné systémovolingvistické základy.

Systémovoonomastický výskumný smer vyúsťuje tiež do štandardizácie názvov, napr. Fičor [2000], Horňanský [1990; 2000] a pod.

Systémovoonomastický výskumný smer sa naplňa aj prostredníctvom skúmania diachrónno-synchrónneho fungovania toponyma v priestore a čase so zameraním sa na tendencie vývinu toponým, napr. urbaným [Odaloš 1993].

2.4. Výskumný smer naplňajúci *tézu o kontinuitnom vývine jazyka, napr. slovenčiny a jeho odraze vo vlastných menách*. Kontinuitný vývin slovenského národného jazyka z praslovančiny možno sledovať v najstarších slovenských toponymách prostredníctvom rozboru ich lexikálno-sémantickej, slovotvornej a hláskovej podoby [Majtán 1996: 145]. Vlastné mená sú prostriedkom na pochopenie vývinu slovenčiny. Výskumný smer je determinovaný zameraním oddelenia dejín slovenčiny, onomastiky a etymológie JÚLŠ SAV v Bratislave.

Zámerom výskumného smeru bolo vytvorenie materiálovej základne na spracovanie lexiky terénnych názvov. Materiálovú základňu tvorili terénne názvy prakticky z celého Slovenska, ktoré boli získané od roku 1965 anketovou akciou, z diplomových a seminárnych prác, z vedeckých štúdií, z ankety Slovenskej muzeálnej spoločnosti, z katastrálnych máp a zo základnej mapy 1 : 10 000. Proces

zberu sa v podstate skončil v roku 1975. Následne sa vybuďovala kartotéka, vytvoril heslár a vyhotovilo sa viac ako 300 pracovných máp. Materiálová báza sa mala zúročiť v toponomastickom slovníku, v ktorom sa abecedným spôsobom zachytí apelatívna lexika doložená v súčasných terénnych názvoch. Areálové spracovanie lexiky sa malo realizovať v schematizovaných mapkách so zámerom zachytenia geografického rozšírenia jednotlivých slov a javov.

Výsledky: z predstavených výskumných zámerov boli nateraz publikované najmä v monografii M. Majtána *Z lexiky slovenskej toponymie* [1996], v ktorej bolo predstavených 46 apelatívnych hesiel na s. 33–69 s vysvetlením ich etymológie a výskytu v terénnych názvoch, resp. bolo predložených 52 mapiek na s. 75–126 v zmysle zachytenia areálov výskytu určitých terénnych názvov a zmapovania výskytu určitého slova v terénnych názvoch. Sumarizácia slovenských terénnych názvov obsahujúcich východiskové apelatívne časti a zachytenie ich výskytu na mapách priniesli základné poznatky o slovenskej onomastike.

2.5. Výskumný smer *sociolingvistický, presnejšie socioonomastický* vychádza z myšlienky determinácie proprií spoločnosťou. V slovenskej a českej onomastike má uvedené smerovanie aj teoretické podložie, napr. v teórii vlastného mena V. Blanára sa vychádza v rámci sémantiky propria z designácie na úrovni sémantických príznakov a tiež z informačno-encyklopedickej zložky propria, ktorá je utváraná v spoločnosti, resp. v teórii vlastného mena R. Šrámek v paradigmatickej funkčnej onomastike sa implicitne ráta s fungovaním onyma v komunikácii. Predstavené možné teoretické východiská sociolingvistických pohľadov, ktoré sú výraznejšie v antroponomastike, napr. pri analýze rodných mien, priezvisk či prezývok, sú napĺňané pohľadmi o fungovaní onymie v komunikácii a o komunikačných variantoch proprií [Harvalík 2012], o antroponymickom/ toponymickom registri jednotlivca/skupiny [Krško, v tomto zborníku] či o fungovaní urbaným v oficiálnej a neoficiálnej komunikácii alebo o legislatívnej determinácii urbaným [Odaloš 2000; Ignatowicz-Skowrońska, Odaloš 2004].

2.6. Výskumný smer napĺňajúci *tézu modelového spracovania toponymie*. Je prepojený s výskumným smerom zameraným na *teóriu vlastného mena*. Myšlienka modelovosti v onymii a tiež aj toponymii nadväzovala na etapu vybudovanie východiskovej bázy toponymických názvov.

Zámerom modelového spracovania toponymie bolo vytvoriť spôsob zovšeobecného paradigmatického uchopenia toponymických názvov.

Výsledky: modelové spracovanie ojkonymie ako miestnych názvov R. Šrámk [1972: 307; 1999: 36] vychádzalo z paradigmy funkčnej onomastiky a z modelu propriálne pomenovacieho aktu. Podľa R. Šrámk sa noetický vzťah pomenovateľa k onymickému objektu prejavuje prostredníctvom motívu. Základný vzťah pomenovateľa je vymedzený vo vzťahovom modeli, ktorý je determinovaný štyrmi obsahovo-sémantickými kategóriami zastúpenými zámenami 1. kde, 2. kto, čo, 3. aký, za akých okolností, 4. či. Každá obsahovo-sémantická kategória je špecifikovaná vzťahovými modelmi, ktoré R. Šrámek realizuje na ojkonymických

objektoch, na ojkonymách. Napr. obsahovo-sémantická kategória kde (lokalizujúca) sa špecifikuje dvoma typmi modelov: model ojkoným „kde sme, kde bývame, kde sme sa usadili“ (napr. Dubany – ľudia bývajúci tam, kde bol/je dub, dubina, Mezilesice – ľudia bývajúci/usídlení medzi lesmi), model ojkoným „kde to je, kde leží“ (U Anděla – osada ležiaca tam, kde je krčma X, Jihlava – osada vzniknutá tam, kde je/tečie rovnomenná rieka), analogickým spôsobom boli špecifikované aj ďalšie obsahovo-sémantické kategórie do vzťahových modelov. *Vzťahový model* ako motivický, nejazykový bol konkretizovaný v *slovotvornom modeli* ako jazykovom, pričom vzťahový a slovotvorný model spoluvytvárali *pomenovací model*.

Modelové spracovanie anojkonymie ako terénnych názov J. Pleskalovej [1992] nadväzovalo na výskumy R. Šrámka. Vzťahové modely pomenúva písmenkovo ako vzťahový model A, B, C, D. Zodpovedajú poradiu Šrámkových modelov, ktorý ich označoval rímskymi číslicami, napr. vzťahový model I. „kde sme, kde bývame, kde sme sa usadili“ zodpovedá vzťahovému modelu A atď. Vzťahové modely v dôsledku polymotivickosti v jednočlenných anojkonymách a existencii viacslovných anojkoným kombinuje, pričom vyznačuje hlavný motív a vedľajšie motívy. *Vzťahové modely* konkretizuje v *štruktúrnych modeloch*, spolu vytvárajú tiež *pomenovací model*. Zaujímavé by bolo porovnanie, ktoré Šrámkove vzťahové modely ojkoným sa opakujú v Pleskalovej vzťahových modeloch anojkoným, resp. ktoré vzťahové modely anojkoným sa nenachádzajú vo vzťahových modeloch ojkoným. Uvedená komparácia by vytvorila modely pre každý druh toponým samostatne aj spoločne, čím by poukázala na spoločné súvislosti obývaných a neobývaných miest z pohľadu ich pomenovateľov.

V antroponomastike pracoval metódou modelovania V. Blanár, ktorý chápal antroponymický model ako súbor sémantických príznakov [Blanár 1973].

Na základe uvedených aj ďalších znakov modelov, modelovosti a modelovania sme konštatovali v roku 2011 v Prešove, že uvedené smerovanie spĺňa podmienky profilovania onomastickej školy, presnejšie česko-slovenskej školy modelovania [Odaloš 2012]. Skutočnosť, že ide o školu dokazuje aj pokračovanie vo výskumoch, napr. v antroponomastike modelovanie rozvíja Valentová [2009], Jozefovič [2010], Kazík [2010], Kopásková [2010], resp. že sa modelovanie aplikuje aj do iných oblastí onymie a vznikajú rôzne aplikačné situácie.

Ako príklad uvidíme aplikovanie I. modelu/modelu A J. Krškom [2009: 104] na hydronymá: „Takto vzniknuté hydronymá patria do prvého vzťahového modelu, teda, kde sa nachádza relačný objekt, ktorý bol motívantom hydronyma, napr. Bachláč (terénny názov), Balkova dolina (rovnomenný názov doliny)“ a pod. Problematické je nielen priestorové stotožnenie hydronyma s relačným objektom, pretože hydronymum sa má vymedziť v teritoriálnom vzťahu k relačnému objektu, ale aj ponechanie aplikácie na úrovni obsahovo-sémantickej kategórie kde. J. Sičáková [2011: 20] vzťahový model A „kde“ vymedzuje ako hydronymum vyjadrujúce polohu, smer toku v teréne vzhľadom na relačný objekt. Tok je pomenovaný podľa objektu, vedľa ktorého tečie, od ktorého tečie. Názov teda

vyjadruje polohu alebo smer toku. Uvedená aplikácia pretransformovala obsahovo-sémantickú kategóriu kde na skúmaný onymický druh. Na základe materiálu J. Sičákovej [2011: 20–27] môžeme ešte spresniť lokalizáciu hydronyma v rámci vzťahového modelu I./A a na základe kritéria priestorovej determinácie vyčleníme tri vzťahové modely: a) vzťahový model označujúci tok, ktorý tečie z/od relačného objektu/východiskového miesta, napr. Ardovo – tečie z Ardova, Hrádok – tečie od vrchu Hrádok, predložky z/od vyjadrujú priestorové aj časové východisko; b) vzťahový model označujúci tok, ktorý tečie cez/vedľa relačného objektu/teritoriálneho bodu, napr. Bašta – tečie cez obec Bašta, Muráň – tečie vedľa hradu Muráň, Pod Hájom – tečie popod Háj, Vyše Studnice – tečie vyše prameňa Studnica, predložka cez vyjadruje prenikanie priestorom/ teritoriálnym bodom, predložka vedľa vyjadruje smerovanie popri niečom (ponad/popod); c) vzťahový model označujúci tok, ktorý tečie do relačného objektu/cieľového bodu, napr. Do Páleníc – tečie do lokality Pálenice, predložka do vyjadruje miestnu/teritoriálnu hranicu. Pri určovaní gramatického významu predložiek sme vychádzali z *Krátkeho slovníka slovenského jazyka* [2003].

Aplikovanie najmä Šrámkovej modelovej teórie poukázalo na riziká spojené s touto činnosťou. Niektoré aplikácie ostávali na úrovni obsahovo-sémantických kategórií kde; kto, čo; aký, za akých okolností a či. Vzniknuté vzťahové modely síce reflektovali na obsahovo-sémantickú kategóriu napr. miesta/priestoru kde, no nerelektovali na jej aplikovanie na skúmaný onymický druh, čím vznikali vzťahové modely všeobecné a prakticky aplikovateľné na akékoľvek onymum.

2.7. Výskumný smer orientovaný na onomastickú gramatiku. Myšlienka onomastickej gramatiky sa zameriava na spracovanie gramatických charakteristík onymie [pozri aj V. Blanár 2005], preto sa výskumný smer sústreďuje na vertikálnu dimenziu onymického systému, lebo výskumne vychádza zo všetkých druhov oným.

Zámerom uvedeného prístupu je predstavenie oným, a preto tiež toponým, nielen ako lexikálnych, ale aj ako gramatických jednotiek, napr. v rámci problematiky morfolologickej paradigmatickej onymie.

Výsledky: vytvárať morfológickú paradigmaticku onymie možno dvojakým spôsobom: 1) možno pričleňovať skloňovanie proprií k apelatívam a zaraďovať propriá k singulárovým alebo plurálovým tvarom apelatív [*Morfológia slovenského jazyka* 1966; Sokolová 2007], 2) možno analyzovať a paradigmaticizovať propriá nezávisle, resp. relatívne nezávisle od apelatív (stále ostáva postupnosť apelatív – propriálnizácia/onymizácia – transonymizácia), uvedenú prácu je možné uskutočniť len na korpuse, ktorý poskytuje dostatok materiálu na uvedené úvahy a analýzy. Tak postupoval M. Ološtiak a L. Gianitsová-Ološtiaková [2007] pri analýze prevzatých substantív na Slovenskom národnom korpuse a J. M. Tušková [2011] pri analýze deklinácie ženskej ojkonymie na Českom národnom korpuse. Metodológiu morfolologickej propriálnej paradigmatickej onymie možno vedecky spresňovať na základe paradigmy presahujúcej slovo a rešpektujúcej formu aj obsah jazykového znaku [Odaloš 2011].

Vytváranie propriálnej morfolologickej paradigmatickej ako pendanta apelatívnej morfolologickej paradigmatickej znamená rešpektovanie metodológie apelatívnej paradigmatickej v zmysle ohýbacej paradigmy nepresahujúcej slovo: a) obsahujúcej jednočlennosť vzorového slova; b) vypúšťajúcej prvú/druhú časť propriálneho pomenovania, čím sa prakticky nerešpektuje formálna aj obsahová komplexnosť jazykového znaku. Metodologickým aplikovaním paradigmatickej apelatív na urbanonymum Tatranská ulica sa druhová časť systémovo ohýba podľa vzoru ulica a adjektívna rozvíjajúca časť sa automaticky (z pohľadu apelatívnej paradigmatickej vlastne nesystémovo) skloňuje podľa vzoru pekný. Takto sa denotát urbanonyma skloňuje podľa dvoch vzorov: vzoru ulica a vzoru pekný.

Vytváranie propriálnej morfolologickej paradigmatickej nie ako pendanta apelatívnej morfolologickej paradigmatickej znamená paradigmu presahujúcu slovo: a) rešpektovanie štruktúry propriálnych jazykových znakov ako jednočlenných, dvojčlenných až viacčlenných tvarov, ktoré sa profilujú ako konštrukcie jednomenné (bez druhových mien) a ako konštrukcie dvojmenné i viacmenné (s druhovými menami), resp. b) zohľadňovanie jednočíslovosti paradigmi proprií ako druhových jednotlivín, ktoré majú ako formu paradigmatického vyjadrenia singulárovú alebo plurálovú paradigmu. Na základe uvedených metodologických rešpektovaní propriálnosti môžeme potom vyprofilovať pri urbanonyme Tatranská ulica jeden vzor [ibidem] v singulárovej paradigme, ktorý rešpektuje formálno-obsahovú komplexnosť jazykového znaku, na základe ktorej plnia propriá základnú identifikačno-diferenciačnú funkciu v určitom čase a priestore jednoznačne identifikovať propriálny bod.

3. Záver

Predstavené výskumné smery slovenskej a českej toponomastiky počas výskumov v 20. a 21. storočí vytvorili nielen dostatočnú databázu toponým, ktorá sa priebežne dopĺňa, ale aj exaktné metodologické postupy a analyticko-syntetické výstupy v zmysle článkov, štúdií, slovníkov a monografií, ktoré umožnili lepšie spoznanie a poznanie slovenskej a českej toponymie.

Bibliografia

- Beláková Mária, 2007, *Vyučovanie proprií s komunikačným zameraním*, [in:] Matej Považaj, Pavol Žigo (eds.), 419–422.
- Blanár Vincent, 1973, *Jazyková výstavba slovenských osobných mien*, [in:] Milan Majtán (ed.), *IV. slovenská onomastická konferencia. Bratislava 9.–10. novembra 1971. Zborník materiálov*, Bratislava, 8–28.
- Blanár Vincent, 1996, *Teória vlastného mena. (Status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii)*, Bratislava.

- Blanár Vincent, 2005, *Morfologické kategórie vlastných mien*, [in:] *Jazykové kategórie v teórii a praxi. Zborník statí*, Bratislava, 21–52.
- Blicha Michal, 1986a, *Sémanticko-motivačná typológia*, [in:] Michal Blicha, Milan Majtán (eds.), 111–112.
- Blicha Michal, 1986b, *Morfologicko-slovotvorná typológia*, [in:] Michal Blicha, Milan Majtán (eds.), 112–115.
- Blicha Michal, 1988, *Sémantická motivácia nových názvov ulíc*, [in:] Pavol Žigo (ed.), 63–69.
- Blicha Michal, Milan Majtán (eds.), 1986, *Úvod do onomastiky*, Prešov.
- Fičor Dušan, 2000, *Názvy katastrálnych území Slovenskej republiky*, [in:] Jaromír Krško, Milan Majtán (eds.), 265–272.
- Habovštiaková Katarína, 1988, *Štruktúrne typy názvov ulíc*, [in:] Pavol Žigo (ed.), 70–74.
- Harvalík Milan, 2012, *Variabilita proprií a její role při konstituování onymických systémů*, [in:] Martin Ološtiak (ed.), 9–13.
- Harvalík Milan, 2004, *Synchronní a diachronní aspekty české onymie*, Praha.
- Hladký Juraj, 2004, *Hydronymia povodia Nitry*, Nitra.
- Hornánský Imrich, 1990, *Medzinárodná štandardizácia geografického názvoslovía*, „Kultúra slova“, roč. 24, č. 10, 335–339.
- Hornánský Imrich, 2000, *Medzinárodná regulácia štandardizácie a používania vžitých názvov – exonym*, [in:] Jaromír Krško, Milan Majtán (eds.), 247–258.
- Hosák Ladislav, Šrámek Rudolf, 1970, *Místní jména na Moravě a ve Slezsku*, I: A–L, Praha.
- Hosák Ladislav, Šrámek Rudolf, 1980, *Místní jména na Moravě a ve Slezsku*, II: M–Ž, Praha.
- Ignatowicz-Skowrońska Jolanta, Odaloš Pavol, 2004, *Motivácia poľských a slovenských neoficiálnych toponým*, [in:] Vladimír Patráš (ed.), *Súčasná jazyková komunikácia v interdisciplinárnych súvislostiach. 5. medzinárodná konferencia o komunikácii Banská Bystrica 3.–4. septembra 2003*, Banská Bystrica, 426–431.
- Jozefovič Michal, 2010, *Modelovanie slovotvorby živých osobných mien*, [in:] *Lexika slovenskej onymie...*, 283–296.
- Kazík Miroslav, 2010, *Živé osobné mená v triede vydatých žien v Súši*, [in:] *Lexika slovenskej onymie...*, 233–241.
- Kopásková Ivana, 2010, *Živé osobné mená v Krásne nad Kysucou*, [in:] *Lexika slovenskej onymie...*, 297–303.
- Krátky slovník slovenského jazyka*, 2003, 4. dopl. a uprav. vyd., Bratislava.
- Krošláková Ema, 1988, *Sémantická motivácia názvov ulíc*, [in:] Pavol Žigo (ed.), 56–62.
- Krško Jaromír, 2003, *Hydronymia povodia Turca*, Banská Bystrica.
- Krško Jaromír, 2008, *Hydronymia povodia Hrona*, Banská Bystrica.
- Krško Jaromír, 2009, *Vzťahové modely slovenských hydroným*, [in:] *Języki zachodniosłowiańskie w XXI wieku*, Katowice–Ostrava–Banská Bystrica, 99–108.
- Krško Jaromír, Majtán Milan (eds.), 2000, *Vlastné mená v jazyku a spoločnosti. 14. slovenská onomastická konferencia. Banská Bystrica 6.–8. júla 2000. Zborník referátov*, Bratislava–Banská Bystrica.
- Lexika slovenskej onymie. Zborník materiálov zo 17. slovenskej onomastickej konferencie. Trnava, 12.–14. septembra 2007*, Bratislava.
- Majtán Milan, 1998, *Názvy obcí Slovenskej republiky (Vývin v rokoch 1773–1997)*, Bratislava.
- Majtán Milan, 1996, *Z lexiky slovenskej toponymie*, Bratislava.
- Morfológia slovenského jazyka*, 1966, Bratislava.
- Odaloš Pavol, 1993, *Vývinové tendencie názvov ulíc a námestí miest a obcí na Slovensku*, „Slovenská reč“, roč. 58, č. 6, 332–338.
- Odaloš Pavol, 1998, *Názvy ulíc a námestí zo syntaktického hľadiska*, „Směr“ 2, 15.1.1998.

- Odaloš Pavol, 2000, *Legislatívna determinácia urbanonymie*, [in:] Jaromír Krško, Milan Majtán (eds.), 28–289.
- Odaloš Pavol, 2005a, *Funkčná stratifikácia urbanonymie*, [in:] *Profesor Lumír Klimeš jubilující. Sborník Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni*, Plzeň, 61–68.
- Odaloš Pavol, 2005b, *Poznámky k sémantickým stratifikáciám urbanonymie*, [in:] Jolanta Ignatowicz-Skowrońska (ed.), *Nazewnictwo na pograniczach, Rozprawy i studia. T. (DCLX) 586. Pani Profesor Aleksandrze Belchnerowskiej w 45-lecie pracy naukowo-dydaktycznej – przyjaciele, koledzy, współpracownicy i uczniowie*, Szczecin, 57–64.
- Odaloš Pavol, 2011, *Oficiálnosť a neoficiálnosť verzus morfológická paradigmatika urbanonymie*, [in:] *Vidy jazyka a jazykovedy*, Prešov, 136–143.
- Odaloš, Pavol, 2012, *Kontinuita jednotlivého a všeobecného v onomastike*, [in:] Martin Ološtiak (ed.), 14–21.
- Ološtiak Martin, 2010, *O spôsoboch tvorenia vlastných mien*, „Slovenská reč“, roč. 75, č. 4–5, 209–224.
- Ološtiak Martin (ed.), 2012, *Jednotlivé a všeobecné v onomastike. 18. slovenská onomastická konferencia, Prešov 12.–14. septembra 2011*, Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, Prešov.
- Ološtiak Martin, Gianitsová-Ološtiaková Lucia, 2007, *Deklinácia prevzatých substantív v slovenčine*, Prešov.
- Pleskalová Jana, 1992, *Tvoření pomístních jmen na Moravě a ve Slezsku*, Jinočany.
- Považaj Matej, Žigo Pavol (eds.), 2007, *Súradnice súčasnej onomastiky. Zborník materiálov zo 16. slovenskej onomastickej konferencie*, Bratislava.
- Profous Antonín, 1947–1957, *Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny*, 1. díl, vyd. 1 – 1947, vyd. 2 – 1954; 2. díl, 1949; 3. díl, 1951; 4. díl (spolu s Jan Svobodou), 1957; 5. díl (napísali Vladimír Šmilauer a Jan Svoboda), 1960, Praha.
- Slovník pomístních jmen v Čechách*, I: 1994–1996, II: 1997–1999, III: 2000–2002, IV: 2003–2005.
- Sičáková Euba, 2007, *Pomenovacie modely hydronym z povodia Slanej*, [in:] Matej Považaj, Pavol Žigo (eds.), 210–226.
- Sičáková Euba, 2011, *Propriá v jazykových a mimojazykových súvislostiach (na materiáli hydronym z povodia Slanej)*, Prešov.
- Sokolová Miloslava, 2007, *Nový deklinačný systém slovenských substantív*, Prešov.
- Svoboda Jan a kol., 1973, *Základní soustava a terminologie slovanské onomastiky; Zpravodaj místopisné komise ČSAV*, roč. 14.
- Šmilauer Vladimír, 1969, *Atlas místních jmen v Čechách*, I–II, Praha.
- Šrámek Rudolf, 1972, *Toponymické modely a toponymický systém*, „Slovo a slovesnosť“, roč. 33, 304–318.
- Šrámek Rudolf, 1999, *Úvod do obecné onomastiky*, Brno.
- Šrámek Rudolf, 2008, *Onomastické minimum učitele*, [in:] *Onomastika a škola 8. Sborník příspěvků z Celostátního onomastického semináře s mezinárodní účastí Onomastika a škola 8 konaného v Hradci Králové 23. až 24. ledna 2008*, Hradec Králové, 9–20.
- Tušková Jana, 2011, *Deklinačný systém femininných ojkonym v češtine. Synchronní pohled na základy Českého národního korpusu*, Praha.
- Valentová Iveta, 2009, *Živé osobné mená v hornonitrianskej oblasti*, Bratislava.
- Žigo Pavol (ed.), 1988, *Urbanonymia*, Bratislava.

*Pavol Odaloš***Czech and Slovak toponomastics research directions**

(Summary)

The aim of the article is to profile research directions of the Slovak and the Czech toponymy which consist of: research direction focused on collecting toponymy; system-linguistic research direction, research direction focusing on continuing development of language and its reflection in onomastics (proper names); socio-onomastic research direction; research direction focusing on model processing of the toponymy; and the onomastic grammar.

Słowa kluczowe: kierunki badawcze toponomastyki, toponimia słowacka, toponimia czeska.

Key words: research directions, toponymy, Slovakia, the Czech republic.